

Katowice, 22.09.2022 r.

**Recenzja pracy doktorskiej Pana mgr Stanisława Koziny pt.
„Partycypacja społeczna w zarządzaniu publicznym i jej wpływ na zrównoważony rozwój
małych miast o charakterze turystycznym w Polsce”
napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Małgorzaty Pięty-Kanurskiej, Prof. UEW**

Podstawę formalną sporządzenia recenzji stanowi pismo Pani Prodziekan Wydziału Zarządzania dr hab. Joanny Radomskiej, Prof. UEW z dnia 06.07.2022 r. informujące o powołaniu mnie przez Radę Naukową Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu na recenzenta pracy Pana mgr Stanisława Koziny pt. „Partycypacja społeczna w zarządzaniu publicznym i jej wpływ na zrównoważony rozwój małych miast o charakterze turystycznym w Polsce”. Celem recenzji jest odpowiedź na pytanie, czy rozprawa ta spełnia wymogi określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789).

I. Ocena problematyki badawczej podjętej w rozprawie i celów pracy

Pan magister Stanisław Kozina podjął się ambitnego tematu wpływu partycypacji społecznej w zarządzaniu publicznym na zrównoważony rozwój miast o charakterze turystycznym. Niewątpliwie jest to problem o dużym znaczeniu, dotychczas słabo zidentyfikowany w literaturze przedmiotu, co należy uznać za mocną stronę pracy.

Główny problem badawczy zaprezentowany w pracy brzmi „W jaki sposób modelować partycypację społeczną w zarządzaniu publicznym, aby zwiększyć jej wpływ na zrównoważony rozwój małych miast o charakterze turystycznym w Polsce” (str. 11). Głównym celem pracy jest „identyfikacja partycypacji społecznej w zarządzaniu publicznym i określenie jej wpływu na zrównoważony rozwój małych miast o charakterze turystycznym w Polsce oraz wskazanie kierunku rozwoju partycypacji społecznej na tle istniejących uwarunkowań prawnych, organizacyjnych i technologicznych” (str. 11). Nie rozumiem sformułowania „identyfikacja partycypacji społecznej w zarządzaniu publicznym”. Jeśli Autorowi chodziło o znaczenie

partycypacji publicznej w zarządzaniu publicznym, należy uznać takie sformułowanie za cel teoretyczny, który w obliczu istniejącego stanu literatury przedmiotu został jednak dość wyraźnie wskazany. Być może Autorowi chodziło jednak o „zbadanie znaczenia partycypacji w procesie zarządzania małymi miastami o charakterze turystycznym w Polsce dla ich rozwoju oraz wskazanie kierunków rozwoju partycypacji społecznej na tle istniejących uwarunkowań prawnych, organizacyjnych i technologicznych”, co wskazywałoby na empiryczny wymiar celu pracy. Takie też rozumienie przyjmuję pisząc recenzję ocenianej rozprawy doktorskiej.

Zakładam, że sformułowane pytania badawcze (str. 11):

1. Jak definiować małe miasto o charakterze turystycznym?
2. Jak definiować zrównoważony rozwój?
3. Jak rozumieć zarządzanie publiczne w kontekście zrównoważonego rozwoju?
4. Jaka jest istota i znaczenie partycypacji społecznej w zarządzaniu publicznym?
5. Jakie jest miejsce partycypacji społecznej w zrównoważonym rozwoju?

to tak naprawdę pytania korespondujące z celami teoriopoznawczymi, których osiągnięcie pozwoliłoby na nakreślenie ram teoretycznych dla badań empirycznych oraz ich zaprojektowanie. Do postawionych pytań mam następujące uwagi: po pierwsze, pytanie drugie jest trywialne, gdyż zrównoważony rozwój został zdefiniowany przez wielu autorów. Po drugie, odpowiedź na te pytania badawcze wymagałaby przeprowadzenia bardziej zaawansowanych rozważań, np. w postaci systematycznego, krytycznego, czy też integrującego przeglądu literatury przedmiotu, czego w mojej opinii Autor nie dokonał. Skoro praca ma charakter empiryczny, pytania badawcze powinny odnosić się raczej do części empirycznej, a nie teoretycznej pracy.

Na stronach 166-167 sformułowano szczegółowe cele pracy. Szkoda, iż Autor nie podzielił celów zgodnie z powszechnie stosowaną w naukach o zarządzaniu klasyfikacją na cele teoretyczne, empiryczne, metodyczne (jeśli takowe są) oraz użyteczne. Na stronie 168 Autor opisuje, w jaki sposób przeprowadzone badania pozwoliły na realizację poszczególnych celów. Wydaje się zasadne, żeby Autor w tej części odniósł się in extenso do sformułowanych celów, tak aby łatwiej było zrozumieć, które z nich zostały zrealizowane za pomocą których rodzajów przeprowadzonych badań.

II. Ocena merytoryczna rozprawy

Przedstawiona rozprawa liczy 322 strony, z czego 262 stron tekstu właściwego ujętego w 3 rozdziałach stanowiących merytoryczną treść, wstępie i zakończeniu. Łączna ilość stron pracy wykracza nieco ponad przeciętną objętość właściwą dla prac z zakresu nauk o zarządzaniu, jednak wynika ona głównie ze stosowania licznych przypisów dolnych zajmujących dużo miejsca (niekiedy nawet pół strony) oraz bardzo szczegółowej prezentacji zebranego materiału empirycznego. Odnosząc się do struktury pracy należy zauważyć, że znacząca jej część, bo aż 90 stron to część empiryczna, co stanowi mocną stroną opracowania, szczególnie mając na uwadze jego eksploracyjny charakter. Rozprawa jest napisana poprawną polszczyzną. Redakcja pracy wraz z szeroko rozumianą estetyką jest staranna, a narracja prowadzona jest komunikatywnym, poprawnym językiem. Wszystko to sprawia, że pracę czyta się łatwo i ze zrozumieniem.

Analiza całości rozprawy pozwala stwierdzić, że treść jest zgodna z tematem określonym w tytule pracy. Układ monografii, podział treści między poszczególne rozdziały jest logiczny, spójny i podporządkowany realizacji celów pracy. Praca rozpoczyna się wstępem, w którym dominują takie wątki jak nauka o miastach, urbanizacja, turystyka. Zarządzaniu jest poświęcony jeden akapit zajmujący ok 1/3 strony (str 8-9). O ile rozumiem potrzebę nakreślenia kontekstu rozważań, z którego wynikają wyzwania dla zarządzania, o tyle proporcje rozważań poruszanych we wstępie nie dowartościowują teorii zarządzania publicznego.

Rozdział 1 ma charakter teoretyczny i stanowi punkt wyjścia do dalszych rozważań. Autor przedstawia w nim małe miasto turystyczne w aspekcie jego funkcji turystycznej, nakreśla wyzwania społeczne i gospodarcze oraz środowiskowe. Tak więc praca rozpoczyna się wyjaśnieniem specyfiki małych miast turystycznych, co może sugerować zainteresowanie ekonomią miast, czy też gospodarką przestrzenną. Zarządzanie publiczne zostaje wprowadzone dopiero w podrozdziale 2.5. W pracy awansowej warto na samym początku wskazać na osadzenie tematyki w danej dyscyplinie. Niewątpliwie podjęte przez Autora rozważania są istotne, ale czytając wstęp i rozdział 1 pracy trudno znaleźć nawiązania do teorii zarządzania publicznego. W osadzeniu pracy w literaturze przedmiotu pomogłoby wyraźne odniesienie się do teorii interesariuszy i teorii legitymizacji, czy też zaufania, co powinno także

pomóc w określeniu wkładu do teorii zarządzania publicznego (por. 10.1080/14719037.2017.1293144, 10.1080/15309576.2016.1177554, 10.1111/puar.13138, 10.1080/14719037.2017.1293147).

Rozdział drugi prezentuje problematykę zrównoważonego rozwoju. Autor wyjaśnia ramy pojęciowe, a następnie omawia zagadnienia zrównoważonego rozwoju miast. Rozważania zawarte w rozdziale są poprawne. Rozszerzenia wymagałoby jedynie kwestia instrumentarium zrównoważonego zarządzania w miastach (por. doi:10.1080/14719037.2020.1718188 doi:10.1080/14719037.2017.1293148, 10.1080/14719037.2017.1293147).

Do rozdziału trzeciego nie mam większych uwag. O ile rozumiem nawiązanie do specyfiki miast, uważam że korzystanie z ogólnego dorobku zarządzania publicznego, przynajmniej w części wprowadzającej, byłoby wskazane (por. 10.1080/15309576.2016.1177554, 10.1111/j.1540-6210.2012.02678).

Reasumując część teoretyczną można uznać za wystarczającą dla wprowadzenia do podjęcia badań o charakterze jakościowym. Autor odwołuje się do ponad 500 pozycji literaturowych, jednak publikacji pozwalających na osadzenie rozważań w dyscyplinie nauk o zarządzaniu jest niewiele. W ukazaniu luki badawczej a następnie określeniu w jaki sposób praca przyczynia się do rozwoju subdyscypliny naukowej jaką jest zarządzanie publiczne, pomogłoby korzystanie z artykułów opublikowanych w uznanych, wysoko indeksowanych czasopismach naukowych, takich jak np. „Public Management”, „Public Administration”, „Public Performance & Management Review”.

Rozdział 4 przedstawia metodykę badań oraz analizę pozyskanych danych wraz z wnioskami. Do metodyki odniosę się szerzej w kolejnej części recenzji. Struktura rozdziału nie wskazuje na powiązanie między konstruktami znajdującymi się w pracy. Podrozdziały części empirycznej pracy dotyczące analizy danych to „4.2. Zarys małych miast turystycznych w Polsce oraz ich poziom zrównoważonego rozwoju na podstawie wybranych wskaźników”, a także „4.3. Poziom partycypacji społecznej w zarządzaniu małymi miastami turystycznymi w Polsce”. Dopiero po wczycaniu się w treść rozdziału 4 jest widoczne, iż Autor omawia treść zadanych pytań otwartych, które znalazły się w kwestionariuszu ankiety, a które miały pokazać znaczenie partycypacji publicznej dla zrównoważonego rozwoju. W mojej opinii duża część zebranego materiału empirycznego (np. tabele prezentujące strukturę budżetu

obywatelskiego poszczególnych miast, zdjęcia obiektów hotelowych), mogłaby znaleźć się w aneksie do pracy, ustępując miejsca analizie wyników badań, o czym szerzej napiszę w kolejnej części recenzji. W podrozdziale 4.4, Autor prezentuje bardzo ogólne wnioski typu „lokalne władze samorządowe mają świadomość o istnieniu zjawiska partycypacji”, następnie doktorant wskazuje które z odkrytych już w literaturze przedmiotu form partycypacji społecznej są wykorzystywane najczęściej, jakie formy projektów są realizowane w ramach budżetu obywatelskiego. Następnie Autor wskazuje, że należy właściwie modelować strukturę organizacyjną, aby zwiększyć poziom partycypacji społecznej. Po tak bogatej prezentacji materiału empirycznego przedstawione wnioski pozostawia niedosyt. Bazując na treściach przedstawionych w części empirycznej pracy, czy też części teoretycznej nie rozumiem, na jakiej podstawie powstał ów „model partycypacji społecznej na poziomie instytucjonalnym”. Takie też pytanie kieruję do Doktoranta.

III. Ocena metodyki badań

Mając na uwadze chęć poznania i opisu rzeczywistości, Autor odchodzi od dominującego w naukach o zarządzaniu paradygmatu funkcjonalno-systemowego, zamiast tego odnosząc się do paradygmatu interpretatywnego, których cechą charakterystyczną są subiektywizm, jakościowa metodyka badań, dyskusja nad konstruktami teoretycznymi. Zatem Autor przeprowadził badania noszące znamiona badań jakościowych, wykorzystując tzw. jakościowy kwestionariusz badań, który jednak zawierał pytania ze skalą Likerta. Ponadto w pracy została wykorzystana dokumentacja w postaci uchwał Rad Miasta oraz innych dokumentów w tym m.in. dokumentów o stanie miast. Tym samym Autor wykorzystuje dane o charakterze zarówno ilościowym, jak i jakościowym. Do badań Autor zaklasyfikował 15 miast, jednak na pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety odpowiedziało tylko 13 Burmistrzów.

Moje główne zastrzeżenie do przedłożonej dysertacji, odnoszą się przede wszystkim do zaprezentowanych wyników badań empirycznych. Mimo interdyscyplinarnego charakteru zarządzania publicznego, w przyjętej w Polsce klasyfikacji naukowej lokuje się ono w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości, co implikuje kształt rozważań teoretycznych, a także rygor metodologiczny. Pytania i uwagi w tym zakresie formułuję poniżej:

1. Struktura pracy oraz brak jednoznacznego odniesienia się do postawionych celów empirycznych we wnioskach czy też ewentualnie zakończeniu pracy utrudnia czytelnikowi weryfikację stopnia osiągnięcia celów.
2. W jaki sposób dokonano wnioskowania dotyczącego: „określenia związków pomiędzy partycypacją społeczną a zrównoważonym rozwojem miast”? Czy jedynie na podstawie odpowiedzi Burmistrzów miast oraz prezentacji celów realizowanych w ramach budżetu obywatelskiego?
3. Co wnosi do dyscypliny nauk o zarządzaniu zbadanie „poziomu partycypacji społecznej” oraz „poziomu zrównoważonego rozwoju”, szczególnie w odniesieniu do analizowanej próby badawczej (15 przypadków)?
4. Autor pracy chcąc dokonać powiązania partycypacji społecznej ze zrównoważonym rozwojem zadał Burmistrzom miast sześć pytań: (1) czy stosują partycypację społeczną w odniesieniu do realizacji celów zrównoważonego rozwoju, (2) jakie rodzaje partycypacji społecznej są wykorzystywane w zarządzaniu miastem do realizacji celów zrównoważonego rozwoju, (3) czy w okresie pandemii SARS-COV-2 wykorzystują partycypację społeczną w zarządzaniu miastem, (4) czy partycypacja społeczna w zarządzaniu miastem odgrywa bardzo istotny – mało istotny wpływ na zrównoważony rozwój miasta, (5) jakie cele zrównoważonego rozwoju zrealizowano z wykorzystaniem partycypacji społecznej oraz (6) jakie cele zrównoważonego rozwoju miasta przy zastosowaniu partycypacji społecznej wyznaczono na lata 2021-2027. Dodatkowo zaprezentował strukturę wydatków z budżetów obywatelskich poszczególnych miast na cele związane ze zrównoważonym rozwojem. Czy na obecną chwilę Autor widzi możliwość przeprowadzenia badań w inny sposób, który pozwoliłby w większym stopniu pozyskać dane, aby odpowiedzieć na pytanie: „w jaki sposób partycypacja społeczna jest powiązana ze zrównoważonym rozwojem”? Odnoszę się w tym miejscu do projektu badań empirycznych.
5. Esencją rozdziału empirycznego (podrozdziału 4.3.) powinna być dogłębna analiza oraz prezentacja zależności (czy wręcz wpływu) między partycypacją społeczną a zrównoważonym rozwojem, co zresztą sugeruje tytuł dysertacji. Tymczasem instrumentarium analityczne jest bardzo ubogie. Analiza danych zebranych za pomocą kwestionariusza ankiety ma postać wyłącznie prezentacji statystyk opisowych, co zresztą

Autor podkreśla na stronie 169. Dane pochodzące z niewielkiej liczby przypadków można analizować na wiele sposobów, a nie tylko przedstawiać odpowiedzi na poszczególne pytania. Czy Autor na dzień dzisiejszy ma pomysł na dodatkowy sposób analizy danych, który ukazałby zależności między danymi?

6. Ponadto wskazanie na wartości procentowych biorąc pod uwagę wielkość badanej populacji $n=13$ (np. tabela 34, wykres 8 itp.) nieuprawnione, gdyż stosowanie odsetków do opisu struktury badanej zbiorowości, w tym przypadku, zniekształca rzeczywisty rozkład odpowiedzi.

IV. Konkluzje końcowe

Reasumując, przedmiot rozprawy odnosi się do ciekawej i wartej zbadania zależności, zasługującej na zgłębienie. Podjęty problem naukowy jest istotny zarówno z punktu widzenia teorii jak i praktyki i został rozwiązany w sposób oryginalny. Relatywnie niewielki dorobek w zakresie zrównoważonego rozwoju w powiązaniu z partycypacją publiczną w odniesieniu do instytucji i spraw publicznych uzasadnia przeprowadzenie badań jakościowych. Przeprowadzona procedura badawcza, mimo wskazanych mankamentów, wskazuje na umiejętność samodzielnego rozwiązywania problemów.

Konkludując stwierdzam, że mgr Stanisława Koziny pt. „Partycypacja społeczna w zarządzaniu publicznym i jej wpływ na zrównoważony rozwój małych miast o charakterze turystycznym w Polsce” spełnia wymogi określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789) stawiane pracom kwalifikacyjnym na stopień doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych i dyscyplinie nauki o zarządzaniu, gdyż stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i przynajmniej w części wypełnia omówioną wcześniej lukę teoretyczną. Doktorant swoją rozprawą potwierdza umiejętność projektowania i prowadzenia pracy naukowej, dlatego też wnioskuję do Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu o jej przyjęcie i dopuszczenie do obrony.